

ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

(Άρθρο 23(3)(β)(i) του Ν. 33/64 - Μεταβατικές Διατάξεις)

(Έφεση Κατά Απόφασης Διοικητικού Δικαστηρίου Αρ. 68/2018)

6 Μαρτίου, 2024

[ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΣΑΝΤΗΣ, ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, Δ/ΣΤΕΣ]

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΣΩ
ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ,

Εφεσεύοντες,

v.

ΝΙΚΟΣ ΙΩΣΗΦ,

Εφεσίβλητου.

*Μ. Κοτσώνη (κα), Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για Γενικό Εισαγγελέα της
Δημοκρατίας, για τους Εφεσεύοντες.*

*Σ. Σκορδής με Ν. Παυλίτα, Ασκούμενο Δικηγόρο, για Σκορδής & Στεφάνου
Δ.Ε.Π.Ε., για τον Εφεσίβλητο.*

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Δ.: Η ομόφωνη απόφαση του Δικαστηρίου
θα δοθεί από τον **Σάντη, Δ.**

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΑΝΤΗΣ, Δ.: Οι Εφεσείοντες/Καθ' ων η αίτηση (*«οι Εφεσείοντες»*) εναντιώνονται στην απόφαση του *Διοικητικού Δικαστηρίου* ημερομηνίας 18.4.18 (*«η Πρωτόδικη Απόφαση»*) που λήφθηκε στην Προσφυγή 2/14 (*«η Προσφυγή»*) με την οποία ακυρώθηκε η (γραπτή) απόφαση τους ημερομηνίας 24.10.13 να επιβάλουν στον Εφεσίβλητο/Αιτητή (*«ο Εφεσίβλητος»*), υποχρεωτική απουσία από την εργασία του (*«η προσβαλλόμενη απόφαση»*).

Δυο λόγια για τα γεγονότα, ως τα πρόβαλε το *Διοικητικό Δικαστήριο*.

Ο *Εφεσίβλητος* εργαζόταν *«... για πολλά χρόνια ...»* ως ωρομίσθιος υπάλληλος στο Τμήμα Οδικών Μεταφορών, Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων (*«ΤΟΜ»*), κατέχοντας κατά τον ουσιώδη χρόνο, θέση Βοηθού Τεχνικού Επιθεώρησης Μηχανοκίνητων Οχημάτων στο Κέντρο Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων Λατσιών (*«ΚΕΜΟ»*)

Το 2013, ύστερα από διερεύνηση του Τμήματος Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων του Αρχηγείου Αστυνομίας, διαπιστώθηκε ότι λειτουργοί του *ΚΕΜΟ*, μεταξύ των οποίων και ο *Εφεσίβλητος*, διέπραξαν ποινικά αδικήματα κατά τη διενέργεια τεχνικού ελέγχου επτά λεωφορείων δημόσιας χρήσης στο *ΚΕΜΟ*.

Σχηματίστηκε ανακριτικός φάκελος.

Ο *Εφεσίβλητος*, και οι λειτουργοί, κατηγορήθηκαν γραπτώς.

Ως εκ των εξελίξεων, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων («ο Διευθυντής»), επέβαλε στον *Εφεσίβλητο* - κατά τον **Κανονισμό 7(θ)(ii)(iii) των Όρων Απασχόλησης Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού (Πειθαρχικά Παραπτώματα-Ποινές)**¹ - υποχρεωτική απουσία από την εργασία του, μέχρι την τελική συμπλήρωση της υπόθεσης, αποφασίζοντας προσέτι πως κατά τη διάρκεια της απουσίας του *Εφεσίβλητου* θα καταβαλλόταν σε αυτόν το μισό των απολαβών του.

Ο *Εφεσίβλητος* αντέδρασε κατά της εν λόγω απόφασης, ζητώντας όπως απασχοληθεί σε άλλα καθήκοντα, ή σε περίπτωση που εξακολουθούσε να υφίσταται η υποχρεωτική απουσία του από την εργασία, να του καταβάλλεται το 70% του μισθού.

Ο *Διευθυντής* ενημέρωσε τον *Εφεσίβλητο* ότι «... η *Αρμόδια Αρχή* έχει αποφασίσει να άρει την απόφαση της, την οποία σας είχε κοινοποιήσει με σχετική επιστολή της, ημερομηνίας 24.10.2013, σύμφωνα με την οποία με βάση τον **Κανονισμό 7 (θ) (ii) και (iii)) των Όρων Απασχόλησης Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού (Πειθαρχικά Παραπτώματα - Ποινές)** θα έπρεπε να απουσιάσετε

¹ «7(θ)[...]

(ii) Αν μετά το τέλος της έρευνας αποφασιστεί η ποινική ή η πειθαρχική δίωξη του ωρομίσθιου, η αρμόδια αρχή μπορεί, αν το δημόσιο συμφέρον το απαιτεί, να επιβάλει στον ωρομίσθιο υποχρεωτική απουσία από την εργασία, μέχρι την τελική συμπλήρωση της υπόθεσης».

Νοείται ότι στην περίπτωση που αποφασιστεί πειθαρχική δίωξη, η απουσία στο στάδιο αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τέσσερις (4) εβδομάδες.

(iii) Ειδοποίηση για υποχρεωτική απουσία από την εργασία δίδεται γραπτώς στον ωρομίσθιο αμέσως. Τα ωφελήματα του ωρομίσθιου αναστέλλονται κατά τη διάρκεια της περιόδου της απουσίας αυτής.

.....».

υποχρεωτικά από την εργασία σας μέχρι την τελική συμπλήρωση της υπόθεσης σας ...».

Ακολούθως, ο *Διευθυντής* ζήτησε από τον *Διευθυντή* του *TOM* όπως ο *Εφεσίβλητος* και οι συγκεκριμένοι ωρομίσθιοι λειτουργοί με την επάνοδο στην υπηρεσία, ασχοληθούν με άλλα καθήκοντα «... και οπωσδήποτε με εργασία άλλη εκτός του *KEMO* Λατσιών».

Ο *Εφεσίβλητος* επέστρεψε στην εργασία του «... υπό διαμαρτυρία και με πλήρη επιφύλαξη των δικαιωμάτων του».

Προέβαλε αίτημα καταβολής των μισθών ή/και του μέρους των μισθών και άλλων ωφελημάτων που του αποκόπηκαν κατά το διάστημα της υποχρεωτικής του απουσίας.

Η απάντηση του *Διευθυντή* ήταν αρνητική.

Τούτο διότι, ως ανέφερε, η αρχική απόφαση και αιτιολογία δεν αίρονται αναδρομικά, και έτσι δεν μπορούσε να του καταβληθεί το μέρος του μισθού που του είχε αποκοπεί κατά το διάστημα της υποχρεωτικής απουσίας.

Εξού και η *Προσφυγή*.

Το *Διοικητικό Δικαστήριο*, απορρίπτοντας δύο προδικαστικές ενστάσεις των *Εφεσειόντων* - ήτοι ότι η *προσβαλλόμενη απόφαση* ενέπιπτε στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου (*πρώτη προδικαστική ένσταση*) και πως η *Προσφυγή* κατέστη

άνευ αντικειμένου αφού υπήρξε άρση της προσβαλλόμενης απόφασης με συνεπόμενο ο *Εφεσίβλητος* να μην έχει έννομο συμφέρον (*δεύτερη προδικαστική ένσταση*) - αποφάσισε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση έπασχε από ανεπαρκή αιτιολογία, μη αποκλειομένου και του ενδεχόμενου νομικής πλάνης.

Οι *Εφεσείοντες* με τέσσερεις λόγους έφεσης προτάσσουν πως λανθασμένα το *Διοικητικό Δικαστήριο* απέρριψε τις δύο προδικαστικές ενστάσεις (λόγοι έφεσης 1 και 2 αντιστοίχως), προχωρώντας τουτέστιν να αποφασίσει, λαθεμένα ξανά, πως η προσβαλλόμενη απόφαση «... πάσχει λόγω έλλειψης αιτιολογίας» (λόγος έφεσης 3), και ότι τούτη απέρρευσε από πλάνη εφόσον οι *Εφεσείοντες* «... φαίνεται να αγνόησαν και, εν πάση περιπτώσει, να εφάρμοσαν εσφαλμένα τον Κανονισμό 7(θ)(ii) και (iii) των Όρων Απασχόλησης Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού (λόγος έφεσης 4).

Ένεκα της δυνητικής και άμεσης επίδρασης στην τύχη της έφεσης, θα καταπιαστούμε πρώτα με τον λόγο έφεσης 1 (*πρώτη προδικαστική ένσταση*), ο οποίος άπτεται κατ' ουσίαν της δικαιοδοσίας του Διοικητικού Δικαστηρίου να εκδικάσει την *Προσφυγή*.

Στο πλαίσιο αυτό, η συζήτηση πρωτοδίκως (και κατ' έφεση), εστιάστηκε στο κατά πόσον η ωρομίσθια απασχόληση του *Εφεσίβλητου* και όσα φερόμενα τη συναποτέλεσαν, τον ενέτασσε εντός του βεληνεκούς του *Άρθρου 122 του Συντάγματος*, και της εξαίρεσης που αποτυπώνεται εκεί σε σχέση προς το ότι στον όρο «*δημόσια υπηρεσία*» δεν περιλαμβάνεται η υπηρεσία «... εργατών, εκτός

εάν ούτοι απασχολώνται τακτικώς ως εργάται εις μόνιμα έργα της Δημοκρατίας ή οιοδήποτε εκ των ειρημένων νομικών προσώπων ή οργανισμών ...».²

Το Διοικητικό Δικαστήριο, αυτοκαθοδηγούμενο και από την **Κωνσταντίνου και Άλλων ν. Δημοκρατίας (2004) 3 Α.Α.Δ. 577**, αποφάσισε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ενέπιπτε στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου.

Η αυτοκαθοδήγηση του Διοικητικού Δικαστηρίου ήταν ορθή.

Όχι όμως, με κάθε σεβασμό, και η εφαρμογή της.

Το Διοικητικό Δικαστήριο, ως συνάγεται από το σκεπτικό του, έκρινε ότι καταδείχθηκε η προειρημένη εξαίρεση στο **Άρθρο 122 του Συντάγματος** αφού ο **Εφεσίβλητος** εργαζόταν «για πολλά έτη ως ωρομίσθιος υπάλληλος στο **TOM**» και πως κατά τους κρίσιμους χρόνους «κατείχε τη θέση **Βοηθού Επιθεωρητή στο ΚΕΜΟ Λατσιών**».

² «ΑΡΘΡΟΝ 122. Εν τω κεφαλαίω οι κάτωθι όροι, εκτός εάν εκ της εν δεδομένη αλληλουχία χρήσεως όρου τίνος προκύπτει άλλο τι, σημαίνουσι:

Ο όρος «δημόσια θέσις ή αξίωμα» σημαίνει θέσιν ή αξίωμα εν τη δημόσια υπηρεσία.

Ο όρος «δημόσιος υπάλληλος» δηλοί τον κατέχοντα μονίμως ή προσωρινώς δημοσίαν θέσιν ή αξίωμα ή τον αναπληρούντα τον μόνιμον κάτοχον.

Ο όρος «δημόσια υπηρεσία» σημαίνει υπηρεσίαν υπαγομένην εις την Δημοκρατίαν, πλην της υπηρεσίας εν τω στρατώ ή εν τοις σώμασιν ασφαλείας της Δημοκρατίας και περιλαμβάνει υπηρεσίαν παρά τω Οργανισμώ Εσωτερικών Τηλεπικοινωνιών Κύπρου, τω Ραδιοφωνικώ Ιδρύματι Κύπρου και τω Οργανισμώ Ηλεκτρισμού Κύπρου και παρ' οιοδήποτε ετέρω νομικώ προσώπω δημοσίου δικαίου ή παρ' οιοδήποτε ετέρω οργανισμώ δημοσίου δικαίου άνευ νομικής προσωπικότητος, ιδρυομένοις προς το δημόσιον συμφέρον υπό νόμου, των οποίων τα κεφάλαια είτε παρέχονται είτε είναι ηγγυημένα υπό της Δημοκρατίας, εν ή δε περιπτώσει η επιχείρησις ασκείται αποκλειστικώς υπό τοιούτου νομικού προσώπου ή οργανισμού, εφ' όσον η διοίκησις αυτού τελεί υπό τον έλεγχον της Δημοκρατίας. Ο εν αρχή όρος δεν περιλαμβάνει όμως υπηρεσίαν εις θέσιν ή αξίωμα ου ο διορισμός ή η πλήρωσις δυνάμει του Συντάγματος ενεργείται από κοινού υπό του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας, ουδέ υπηρεσίαν εργατών, εκτός εάν ούτοι απασχολώνται τακτικώς ως εργάται εις μόνιμα έργα της Δημοκρατίας ή οιοδήποτε εκ των ειρημένων νομικών προσώπων ή οργανισμών».

Ωστόσο, τα ευρήματα αυτά δεν αιτιολογήθηκαν επαρκώς, μήτε και τέθηκε ικανό υπόστρωμα ούτως ώστε η όποια αξιολόγηση προηγήθηκε αυτών, να μπορεί ευλόγως να κριθεί δικαστικώς.

Τα στοιχεία που τέθηκαν συναφώς στο *Διοικητικό Δικαστήριο* ήσαν ελλιπή.

Για παράδειγμα, δεν υπήρξε κρίση του *Διοικητικού Δικαστηρίου* για την ακριβή φύση των καθηκόντων του *Εφεσίβλητου* ως ωρομίσθιου εργάτη, τις συνθήκες και όρους πρόσληψης του, την ακριβή χρονική περίοδο της υπηρεσίας του (και το συνεχές της), αλλά και για τον τρόπο αμοιβής του, ώστε (μαζί με άλλες μεταβλητές), να είναι σε θέση να κρίνει, το ίδιο, δικαστικώς, την ιδιότητα του *Εφεσίβλητου* και συνακολούθως το εφικτό εφαρμογής της προαναφερθείσας συνταγματικής εξαίρεσης, με όλα τα ανάλογα συνεπόμενα.

Το *Διοικητικό Δικαστήριο* δεν έστρεψε την προσοχή σε αυτά.

Τούτο, εν αντιθέσει προς σταθερές νομολογιακές αρχές (*Κωνσταντίνου και Άλλων v. Δημοκρατίας* (2010) 3 A.A.Δ. 212, 217-219, *Αριστοτέλους και Άλλου v. Δήμου Κάτω Πολεμιδιών* (2008) 3 A.A.Δ. 124, 128, *Κωνσταντίνου και Άλλων v. Δημοκρατίας* (2004) 3 A.A.Δ. 577, 584, *Ψαράς v. Δημοκρατίας* (2004) 3 A.A.Δ. 594, 599, *Papakyriakou v The Health Services of Cyprus* (1970) 3 C.L.R. 351, 354-355, *Paschalidou v. Republic* (1969) 3 C.L.R. 297, 300-301, *Pantelidou v. Republic* (1962-1963) 4 R.S.C.C. 101, 105, *Ioannou and Others v. Republic*

(1967) 3 C.L.R. 279, 285-286, Loizou and Another v. The Cyprus Inland Telecommunications Authority (1962-1963) 4 R.S.C.C. 48, 51).

Το Διοικητικό Δικαστήριο περιορίστηκε στον φραστικό προσδιορισμό της ιδιότητας του *Εφεσίβλητου* ως ωρομίσθιου, όπως και της παρουσιαζόμενης εργοδοτικής του θέσης, χωρίς να εξετάσει ως θέμα πραγματικού γεγονότος, και αξιολογικά, το βάσιμο ή όχι των προσδιορισμών, αλλά και όσων άλλων έπρεπε να συνεκτιμήσει για να καταλήξει σε ανάλογο συμπέρασμα.

Τα εξέλαβε ως δοσμένα, ενώ δεν ήταν, υπό την οπτική που είπαμε.

Το Διοικητικό Δικαστήριο δεν παρέθεσε επαρκή ή και καθόλου αιτιολογία όσα συνέθεσαν το έρεισμα εφαρμογής του *Άρθρου 122 του Συντάγματος*, ώστε, τελικώς, να κρίνει πειστικώς αν ο *Εφεσίβλητος* είχε την ιδιότητα του δημόσιου υπαλλήλου ή όχι, και κατ' επέκταση, αν υφίστατο δικαιοδοσία του Διοικητικού Δικαστηρίου να δικάσει την *Προσφυγή (Χατζηγεωργίου v. Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, Ε.Α.Α. 151/18, ημ. 14.2.24)*.

Παρενθέτουμε, πως ο προσωπικός φάκελος του *Εφεσίβλητου* δεν κατατέθηκε ως τεκμήριο ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου - όπως λογικά θα αναμενόταν υπό τις συνθήκες και αιτήματα της περίπτωσης - δίχως κιάλας να παρέχεται και κάποια εξήγηση για την επιλογή των *Εφεσειόντων* να μην τον προσάγουν ή για την παράλειψη του Διοικητικού Δικαστηρίου να τον αναζητήσει

(Dome Investments Limited v. Συμβουλίου Βελτιώσεως Αγίας Νάπας και Άλλου (1989) 3(B) A.A.Δ. 741, 743-744).

Αυτό, δεν βοήθησε το πρωτόδικο έργο επί της υπό ανάλυση πτυχής.

Απεναντίας, ίσως να το δυσχέρανε (*Περικλέους v. Δημοκρατίας (1996) 3 A.A.Δ. 174, 176*).

Πάντως, ουδείς των διαδίκων επιχείρησε, διά αιτήματος, έστω και κατά την ακρόαση της έφεσης, να καταθέσει, για ό,τι τούτο θα μπορούσε να αξίζει, τον προσωπικό φάκελο του *Εφεσίβλητου*.

Η κατ' αρχήν δυνατότητα υπήρχε (*Westpark Ltd v. Δήμου Πάφου (Αρ. 1) (1997) 3 A.A.Δ. 63, 65*).

Κάτι τελευταίο.

Το *Διοικητικό Δικαστήριο* αιτιολογώντας την απόφασή του για κατάταξη της περίπτωσης εντός του πεδίου του δημοσίου δικαίου (εξετάζοντας πάντα την πρώτη προδικαστική ένσταση), ενέταξε και το ότι η προσβαλλόμενη απόφαση «... λήφθηκε, εκκρεμούσης της εναντίον του του ... ποινικής υπόθεσης, από διοικητικό όργανο, ήτοι τον Διευθυντή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας και με σκοπό,

τουλάχιστον ως αναφέρεται στον προαναφερθέντα Κανονισμό³ επί του οποίου στηρίχθηκε η επίδικη απόφαση, την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος ...», και πως κατά συνέπεια «... δεν μπορώ να αντιληφθώ πως θα μπορούσε η εν λόγω πράξη να εμπίπτει στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου, ώστε να εκφεύγει του ακυρωτικού ελέγχου του Δικαστηρίου τούτου ...».

Δεν ήταν όμως αυτό το κριτήριο για ικανοποίηση των προαναφερθεισών προνοιών του *Άρθρου 122 του Συντάγματος*.

Το Διοικητικό Δικαστήριο συγκατάλεξε στη συλλογιστική του κριτήριο ξένο προς τις αφορώσες συνταγματικές και νομολογιακές επιταγές, κρίνοντας, ανάμεσα σε άλλα, την ιδιότητα του *Εφεσίβλητου* από τη φύση της πράξης που εξεταζόταν εναντίον του και όχι από όσα μπορούσαν να προσδιορίσουν την ιδιότητα του αυτή καθαυτή κατά τις υπό αναφορά επιταγές.

Τούτο, υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης, δεν ήταν σωστό.

Ο λόγος έφεσης 1 - για λόγους διαφορετικούς από εκείνους που προώθησαν οι *Εφεσεύοντες* - γίνεται δεκτός, με επακόλουθο να μην χρειάζεται να επιληφθούμε των υπολοίπων λόγων έφεσης.

Η Πρωτόδικη Απόφαση παραμερίζεται.

³ Η μνεία αφορά στον *Κανονισμό 7(θ)(ii)(iii) των Όρων Απασχόλησης Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού (Πειθαρχικά Παραπτώματα-Ποινές)*.

Το ίδιο, και η πρωτόδικη διαταγή για τα έξοδα.

Διατάσσεται η παραπομπή της υπόθεσης στο *Διοικητικό Δικαστήριο* για να αποφασιστεί, το ταχύτερο δυνατόν, το εκ του *Άρθρου 122* του *Συντάγματος* προαναφερθέν θέμα, αφού ακουστούν περαιτέρω τα μέρη.

Αναλόγως της απόφασης επ' αυτής της προβληματικής, το *Διοικητικό Δικαστήριο* να προχωρήσει (ή όχι) με τα κατά την κρίση του ζητήματα.

Ουδεμία διαταγή για τα έξοδα.

Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Δ.

Ν.Γ. ΣΑΝΤΗΣ, Δ.

Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, Δ.

/μκε